

הרשומות הנרחבות של עידן טְאִי־פִינְג 太平廣記

מגילה א' - בני אלמוות חלק 1

עורך ראשי: לי פֶאֶנְג (925-996 לספירה)
תרגם מסינית קלאסית והוסיף הערות: עופר ולדמן

הקדמת המתרגם

זוהי המגילה הראשונה מתוך חמש מאות מגילות באנציקלופדיה הגדולה בהיסטוריה הסינית לענייני העל-טבעי - "הרשומות הנרחבות של עידן טְאִי־פִיִּיִּיִּיִּיִּי". בטקסט המלא של "הרשומות הנרחבות של עידן טְאִי־פִיִּיִּיִּיִּיִּיִּי" מופיעים כ-7000 סיפורים.

הערכים באנציקלופדיה זו נלקחו ממגוון עצום של מקורות שהקדומים שבהם מתקופת שושלת הָאן והמאוחרים שבהם מתחילת שושלת סוֹנְג, ורבים מהם נעלמו עם הדורות. בסוף כל ערך מובא בדרך כלל המקור ממנו נלקח, וברוב המקרים גם הערה של המתרגם באשר לזמינותו של טקסט המקור כיום.

במקרים רבים הטקסט המופיע ברשומות הנרחבות של עידן טְאִי־פִיִּיִּיִּיִּיִּיִּי מקביל לטקסט מאותו מקור המצוטט באנציקלופדיה פחות אקזוטית ויותר דקדקנית שיצאה תחת ידי אותו עורך: "המקראות הקיסריות של עידן טְאִי־פִיִּיִּיִּיִּיִּיִּי". אך בהשוואה של הטקסט בשתי האנציקלופדיות ובהשוואת שתיהן מול מקורות ששרדו, מסתבר שבשתיהן בוצעו שינויי ניסוח ולא הועתקו ציטוטים מדויקים (וקשה להאמין כי שתי אנציקלופדיות שיצאו תחת ידם של אותם אנשים יסתמכו על גרסאות שונות של אותם מקורות).

הרשומות הנרחבות של עידן טְאִי־פִיִּיִּיִּיִּיִּיִּי, אשר נוצרו מתוקף צו קיסרי, זכו להערכה רבה בדורות מאוחרים, ונחשבו הישג ספרותי מרשים. ואכן מדובר באוצר בלום של פולקלור, אמונות עממיות ואגדות מעולמה הקדום של סין. מטעמים לדמיון של כל חובב מיתולוגיה.

הספר מעולם לא תורגם במלואו לאנגלית או עברית. כמה ספרי ליקוטים מתוכו יצאו באנגלית, אך לא השתמשתי בהם בתרגום זה. במהלך התרגום נעזרתי בתרגומים מזדמנים לסינית מודרנית לפענוח ביטויים קשים במיוחד, אך התרגום בכללותו צמוד לטקסט המקורי, ואינו נסמך על פרשנויות של תרגומים מודרניים.

על מגילה א'

מגילה זו היא החלק הראשון בסדרת המגילות העוסקות בבני אלמוות, אשר ניתן לקרוא להם גם "קדושים", ומכילה את אחד הערכים הארוכים ביותר - הערך על לְאוּ דְזֵה. הערך מדגים יפה את אופיו של הספר: הסיפורים המובאים בו הם מן הצבעוניות והמופרכות שבאגדות על הזקן הנודע, במקביל לכמה טקסטים יבשים מן המקורות ההיסטוריים. העורכים לא מצאו לנכון לשפוט את הטקסטים, אלא נהגו כטובי בניה של "אסכולת הזוטות" הרואים ערך בכל פיסת מידע, מוזרה ככל שתהיה, ונותנים לקרוא למצוא בה עולם ומלואו.

כמה קטעים במגילה זו דומים מאוד לטקסטים המופיעים ב"ג'ואנג דזה". במקרים כאלו לא מצאתי לנכון לנסח מחדש תרגומים, והעדפתי לבסס את התרגום על תרגומו של דן דאור לג'ואנג דזה, ולשנות אותו כך שישקף את הדרך בה הדברים מסופרים בטקסט המקור. במקרים שכאלו מצויין במפורש בהערה התרגום עליו מבוסס התרגום בטקסט זה על מנת שיהיה שימוש הוגן.

עופר ולדמן, חורף 2014

מקורות

הטקסט עליו מתבסס התרגום הוא זה המופיע ב"כלל הספרים של ארבעת האוצרות":

《欽定四庫全書》本。影印古籍 欽定四庫全書·子部十二·小說家類

תמונת השער היא יצירה של 吴伟 מתקופת שושלת מינג.

לָאוּ דְזֵה

שמו של לָאוּ דְזֵה היה צ'וּנְגְגָרְ תָארוּ בְּוִיֶאֱנְגְ, והוא היה בן הכפר צ'וּזִי מִנְפַת קוֹ במדינת צ'וּ. אמו חוותה¹ כוכב נופל גדול והרתה. למרות שקיבל רוח חיים מן השמיים, נצפה בבית משפחת לִי, והיה לבן משפחת לִי.

יש שמספרים כי לָאוּ דְזֵה נולד לפני השמיים והארץ.

יש שמספרים כי תמצית השמיים היתה נשמתו, וכך היה מן האלים.

יש שמספרים כי נולד שבעים ושתיים שנים לאחר שאמו הרתה אותו, וכאשר נולד, פתח את בית שחיה השמאלי של אמו ויצא. וכשנולד היה ראשו לבן, ולכן קראו לו לָאוּ דְזֵה.⁶

יש שמספרים כי לאמו לא היה בעל, ולָאוּ דְזֵה קיבל את שם משפחתה של אמו.

יש שמספרים כי אמו של לָאוּ דְזֵה ילדה אותו בדיוק כשהגיעה לעץ שזיף, ומאחר שמיד עם לידתו יכל לדבר, הצביע על עץ השזיף ואמר: "אותו אעשה לשם משפחתי".⁷

יש שמספרים כי בתחילת זמנם של שלושת המלכים שימש מורה התורות בתוך המחשכים, ובסוף זמנם של שלושת המלכים שימש האדון הקיסר של מגדל הזהב⁸, בזמנו של פֹּוֹשִי שימש יוֹחֹוּה דְזֵה⁹, בזמנו של שְׁוֹנְגְ שימש החכם הזקן של תשע הנשמות¹⁰, בזמנו של ג'וֹז'וֹנְגְ שימש גְּוֶאֱנְגְשׂוֹאוּ דְזֵה¹¹, בזמנו של הקיסר הצהוב שימש גְּוֶאֱנְגְצֶ'נְגְ דְזֵה¹², בזמנו של גְּוֶוֶאֱנְשׂוֹ שימש צ'ה-ג'יֶנְגְ דְזֵה¹³, בזמנו של הקיסר קוֹ שימש לוֹטוּ דְזֵה¹⁴, בזמנו של יָאוּ שימש ווֹצֶ'נְגְ

- 1 מילולית "אזניים כבדות".
- 2 מילולית "מכובד היאנג".
- 3 מילולית "שיר ואנושיות" או "אנושיות מקופלת".
- 4 מילולית "סבל", "קשיים".
- 5 התרחיש בו אישה רואה כוכב נופל המצית בליבה רגש, אשר בעקבותיו היא הרה הוא תרחיש מוכר בסיפורי הקדושים הסיניים. בדרך כלל הוא מכוון לכך שנשמתו של אל ירדה לעולם עם הכוכב, והתגשמה בתינוק המיועד.
- 6 זהו מדרש למילה "לָאוּ" בכינוי, שמשמעותה "זקן".
- 7 הסימן "לִי" המשמש כשם משפחתו, משמעותו "שזיף". זהו מדרש שם.
- 8 האדון הקיסר של מגדל הזהב הוא אל הנחשב כאחד עם "המכובד של הדרך והסגולה" מתוך "שלושת הטהורים" - שלישיית הישיות בכירה של האמונה הדאואיסטית. אולם נראה שכאן הוא מוצג כאישיות בת חלוף, ואולי אף התגלות אנושית של המכובד של הדרך והסגולה, בדומה לדמותו של לָאוּ דְזֵה עצמו.
- 9 יוֹחֹוּה הוא אל המאיץ בשמש. כאן הוא מגיע בדמות חכם, אשר על פי הספר "מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" ירד על מישורי השדות בתקופתו של פֹּוֹשִי, לימד תרבות, מסר את תורת שמונה הטרניגרות של ציור הנהר, ולימד אנשים את זרימת הדאו של טבעם. מקור זה גם מייחס לו את כתיבת הספר "קלאסיקת הָאֶנְגְ הראשוני".
- 10 "החכם הזקן" ניתן לתרגם גם כ"לָאוּ דְזֵה", תשע הנשמות כנראה מייצגות במקרה הזה את תשעת הרקיעים. "החכם הזקן של תשע הנשמות" הוא שם אחר לְדָאֶצֶ'נְגְ דְזֵה (מילולית: חכם ההגשמה הגדולה), אשר מתואר בספר "שבע פיסות הבמבוק של ארגז הספרים המעונן" (מגילה 2, 太上老君开天经) בתור התגשמות של "האדון הזקן" מתוך "שלושת הטהורים" (אשר הוא, שוב, "המכובד של הדרך והסגולה"). הוא נתפס בדאואיזם בתור מי שלימד את שְׁוֹנְגְ לטעום צמחים, ולגדל ולאכול דגנים כתחליף להרג בעלי חיים. על פי הספר "מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" הוא גם לימד ריפוי בעזרת תרופות.
- 11 מילולית "חכם הגיל הנמשך". על פי הספר "מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם", לאחר שירד גְּוֶאֱנְגְשׂוֹאוּ דְזֵה לעולם, לימד את האנשים את דרכי הרגעת האלים, ואיפשר הכנת כדים וחישול באמצעות קירור. הקירור כפי הנראה משמש להשלמת תפקידו הידוע של ג'וֹז'וֹנְגְ כשר האש או אל האש, ומי שגילה את סוד הדלקתה.
- 12 עיין ערך "גְּוֶאֱנְגְצֶ'נְגְ דְזֵה" בהמשך המגילה הנוכחית.
- 13 מילולית "חכם תמצית האדום". על פי "מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" הוא לימד נאמנות וציות. נראה שהדבר משתלב עם המשמעות הנוספת של הסימן 赤 "אדום" בסינית: "נאמנות" ו"ללא דבר". על פי הכתוב, אלפי שנים מאוחר יותר עזב במעוף עם להקת עגורים.
- 14 מילולית "חכם מפת השגו", אולם נראה שצורת הכתיבה המקובלת יותר היא 子圖錄 "חכם רישום המפה". על פי "מראה

דָּזָה¹⁵, בזמנו של שון שימש יינשואו דָּזָה¹⁶, בזמנו של יו' מְשִׁיָה שימש גְּנֻשִׁינְג דָּזָה¹⁷, בזמנו של טָאנְג מִיִּין¹⁸ שימש שִׁדְדָה דָּזָה¹⁹ ובתקופתו של המלך ון שימש מר ון-יִי^{20,21}.

ונאמר "ההיסטוריון שומר הגנזך".

יש שמספרים כי אצל הינ'ה שימש פָּאן לִי, אצל הצ'י שימש צ'ה-יִי דָּזָה, ואצל הוּו שימש דוכס טָאו ג'י²². הדברים נצפו בהרבה ספרים, [אך] לא הגיעו מקלאסיקות מכובדות על קדושים ואלים, [אז] לא ניתן לסמוך על אמינותם²³.

גָה ג'ה-צ'וֹאָן²⁴ אמר: חונג מאמין כי אם אכן היה לָאו דָּזָה אלוהות מתמצית השמיים, אז אין דור אשר בו לא התקיימה²⁵. מוחלת על אדנותה קיבלה על עצמה נחיתות, התפתלה במיוחד וטרחה. השאירה מאחוריו את הטוהר ונכנסה אל הטינופת המסריחה, נטשה את ארמונות השמיים וקיבלה את תארי האדם. הלא מאז היות שמיים וארץ גם היו שיטות הדאו, וחכמי שיטות הדאו, מתי [הם] פסקו? לפיכך החל מזמנו של פֹּוֹשִׁי ועד שלושת העידנים²⁶, בכל דור ודור היו שיטות דאו מהוללות, ומדוע בהכרח יהיה זה תמיד אותו לָאו דָּזָה? הכל מקורו בחסידי הלימוד המאוחרים, שאהבו מזוריות והעריצו פלאים וסגדו לָאו דָּזָה בכל מחיר. מכאן הדיבורים הללו. האמת היא שאף כי בלָאו דָּזָה

-
- באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" הוא לימד את דרך הטוהר וההרמוניה, ולימד את הקיסר קו להשתמש בנשמות האמת של תשעת הרקיעים ובקמעות. לבסוף נסק לשמיים ושימש איש אמת בארמון השחור. מילולית "חכם הביצוע הנרחב" כבר בספר "האביבים והסתים של מר לו" מסוף תקופת המדינות הלוחמות הוא מזכר כמורה של הקיסר יָאו. על פי "מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" הוא לימד את דרך הענווה.
- 15 מילולית "החכם המנהל אורך-ימים". על פי "מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" הוא לימד את דרך האי-עשייה, ואף מיוחס לו "ספר הדרך והסגולה", אשר בדרך כלל (ואף בהמשך הטקסט כאן!) מקובל כי נכתב על ידי לָאו דָּזָה בשלב הרבה יותר מאוחר.
- 16 מילולית: "החכם של דרך האמת". על פי "מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" לימד את דרך החריצות והחסכנות, והורה לקיסר יו' את דרכי הקמיעות, השליטה במים, וגירוש וזימון שדים ורוחות. הכוונה למייסד שושלת שָאנְג.
- 17 מילולית "חכם עיקרון התינה". על פי "מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" לימד את דרך הכבוד והאהבה.
- 18 השם 文昂先生 שניתן לתרגם גם "מר תרבות הנחלות" או "אדון מנחלת ון" (וייתכן כי מדובר בנחלת המלך) נכתב בוריאציות שונות, בנייהן 变邑子 ביין-יִי דָּזָה "חכם שינוי העיירות", אך נראה כי הצורה המקובלת היא 变邑子 שְיִה-יִי דָּזָה שניתן לתרגם "חכם הרמוניית הנחלות" או "החכם מנחלת שְיִה". ב"מראה באשר לנקיטת דרך הישר של בני האלמוות האמיתיים שעברו בעולם" נטען כי זהו שם נוסף לצ'ה-ג'ינְג דָּזָה שהוזכר כאן בתקופת גְּוֹאֵנְשִׁי, וכי הוא לימד את דרך האנושיות והאמונה.
- 19 השליטים שהוזכרו כאן הם שלושת המלכים וחמשת הקיסרים (באחת הגרסאות שלהם), בתוספת מקימי שושלות שיה, שאנג וג'ואו. בכך למעשה מכסה הכתוב את כל הופעותיו של לאו דזה בהיסטוריה עד תחילת שושלת ג'ואו, שבמהלכה הופיע לָאו דָּזָה עצמו.
- 20 פָּאן לִי היה יועץ של מלך מדינת ינ'ה בתקופת האביבים והסתים, ולמעשה בתקופתם של קונפוציוס ולָאו דָּזָה, ולאחר שמדינתו ניצחה את אויבתה העיקרית, פרש מהעשייה המדינית, עסק בעסקים פרטיים והפך לאחד האנשים העשירים ביותר באותה תקופה. האגדות מספרות כי לאחר שפרש שט בסירה עם יפהיה, ולא נודעו עקבותיו. לאחר פרישתו כינה את עצמו צ'ה-יִי דָּזָה - "חכם שק העור" כאשר הביטוי "שק עור" מתייחס לנאד יין, או לגופו של אדם, והיה כינוי לחיילי אותה מדינה שנוצחה על ידיו. גם "דוכס טָאו ג'ו" הוא תואר בו החזיק לאחר פרישתו. כך ששלושת אלו מזכרים כאן כנראה כשמותיו של אותו אדם במקומות שונים.
- 21 הדברים יכולים להיאמר על השיוך לקבוצות החוץ-סיניות בפיסקה האחרונה, אך לא מן הנמנע שנאמרו על כלל המידע שהוצג עד כה בערך, ואכן לא ניתן לו מקורות.
- 22 ג'ה-צ'וֹאָן (מילולית "נהר צעיר") הוא כינויו של גָה חוֹנְג (343-283 לספירה) אשר שימש פקיד זוטרי בתקופת שושלת ג'ין. פרסומו בא לו העיקר כדאואיסט מומחה לאלכימיה, להארכת חיים, ולתורת הסוד של הדאואיזם, אך הוא עסק גם במגוון תחומים נוספים. מתוך ספריו הרבים נודעו בעיקר "הגדות על בני אלמוות אלוהיים" ממנו לקוח הטקסט המובא בערך, "בָּאו פו דָּזָה", "רפואות חירום מן השרוול" ו"שלל רשומות הבירה המערבית". במשפט המובא כאן, מדבר גָה חוֹנְג על עצמו בגוף שלישי.
- 23 הכוונה: אותה תמצית אלוהית התגשמה בדמויות שונות לאורך ההיסטוריה, ולָאו דָּזָה אינו יחיד במינו בעניין הזה, ובטח שלא היה דמות אלוהית שהתקיימה מהיווצרות העולם, אלא אדם יוצא דופן ותו לא.
- 24 הכוונה לשלושת השושלות הראשונות: שְיִה שָאנְג וג'ואו.

היתה תמצית יוצאת דופן של קבלת הדאו, הוא לא היה ישות פלאית.²⁷

על פי "רשומות ההיסטוריון": "בנו של לאו דזה נקרא דזונג. הוא שימש גנרל בויי, הגיע להישגים, והוענקה לו [נחלת] דוואן. בנו של דזונג היה ואנג. בנו של ואנג היה ין, ונכד נכדו של ין, שייה, שימש פקיד ב[שושלת] האן. שייה בנו של שייה שימש המורה הגדול של מלך ג'יאושי²⁸, והקים את ביתו בצ'י.²⁹ כך שלא דזה היה בבסיסו רק נשמה³⁰, ואנשי דת דאואיסטים חסרי דעת רצו להציג את לאו דזה כפלא אלוהי [כדי] לגרום ללומדים בדורות מאוחרים ללכת אחריו, ולא ידעו כי הדבר מגדיל את חוסר האמונה ביכולת ללמוד אריכות ימים. אלו שטענו שלא דזה היה [אדם] שהשיג את הדאו, הסיקו כי אדם חייב לאזור את כל כוחו כדי לעמוד בתחרות על הנערצות³¹. אלו שטענו כי היה תמצית פלאית של נשמת אל הסיקו כי הוא לא ניתן ללמידה.

יש שמספרים כי [כאשר] לאו דזה רצה לעבור מערבה במעבר ההרים, מפקד המעבר יין שי הביין כי הוא אדם יוצא דופן, ושאל אותו על הדרך. לאו דזה נמלא פליאה, ולשונו יצאה משולחת. כך נוצר הכינוי לאו דזאן³². גם זה אינו נכון. אם בודקים ב"תשעת השינויים" וב"קלאסיקת תריסר השינויים של הלידה הראשונית"³³ אין כל ספק שעוד לפני שנכנס לאו דזה במעבר ההרים כבר נקרא "דזאן".

לאו דזה החליף שמות מספר פעמים, ולא נקרא רק לאו דזאן. על פי "תשעת הארמונות", "הקלאסיקה השלושים וחמש" ו"קלאסיקת הכוכב הראשוני"³⁴, בחייו של כל אדם הוא נתקל בקשיים, וכאשר מגיע זמנם, אם ישנה את שמו, יסייע הדבר להישאר בתיאום עם שינויי הרוח הראשונית, וכך יוכל להאריך ימים ולעבור את הקשיים. [גם] בימינו יש אנשי דאו אשר מרבים לנהוג כך. לאו דזה היה בג'ואו שלוש מאות שנים. במהלך מאתיים שנים בוודאי נתקל לא פעם בקשיים, כך ששמותיו היו רבים למדי.

ברצוננו לקבוע כראוי את דברי ימי לאו דזה, ולשם כך יש להסתמך בעיקר על ספרי הסטוריה ותיעודים מבוססים, כמו גם לבחון את קלאסיקות בני האלמוות ואת ספרות הסוד, להשוותם זה כנגד זה, ולבחון את הגורמים הזרים שבהם כגון סיפורים עממיים והמעשיות הרבות. על פי "ההתעברות אשר בנסיקה במערב" "ניצני הגורל הבא", "מסתור הפנינה וציר הג'ייד" ו"הקלאסיקה הפנימית של דף הזהב" טוען חונג³⁵ כי צבעו של לאו דזה היה חום בהיר,

27 נראה שהחל מקטע זה נפסק ליקוט השמועות ומתחיל פולמוס של גה חונג כנגד הסוגדים ללאו דזה.
28 תואר שמוכר במיוחד מסביבות 150 לפנה"ס, וניתן לצאצאיו של מלך צ'ין, חצי אחיו (מפילגש) של מקים שושלת האן.
29 התיאור אכן מופיע כיום בביוגרפיה של לאו דזה ב"רשומות ההיסטוריון", אולם עם כמה שינויים בנוסח ובשמות.
30 הביטוי המשמש כאן הוא "נשמת אל", אך על פי הקדמת הספר "הגדת כמו דרקון" צריך היה להיות "נשמת אדם" או "פלא אנושי". זו גם אופציה הגיונית יותר, מאחר ש"נשמת אל" ו"פלא אלוהי" יכולים להיות מושגים נרדפים בסנינית.
31 הוה אומר – שאפו להיות נערצים כמו לאו דזה, ולפיכך השקיעו בלימוד.
32 זהו מדרש שם מתוחכם: "לאו דזאן" משמעו "הזקן ארוך האוזניים", והוא המקור להופעתו של לאו דזה בצירורים רבים כבעל אוזניים ארוכות ונפולות. אולם הסימן 聃 משמש לא רק לציון אזניים ארוכות אלא גם לציון לשון שלוחה בתימהון, כפי שנעשה כאן. מכאן מסתבר שהדימוי בצירורים מקורו במשחק מילים.
33 כנראה שמדובר בספרים שאבדו. השם הראשון ידוע כפרק במספר ספרים, אך באף אחד מהם לא מוזכר לאו דזה, השם השני אינו שם של ספר מוכר כיום.

34 "תשעת הארמונות" ייתכן שהוא "פתיחה נכונה לתשעת הארמונות" (九宮正始) מתקופת סונג שנמצא מחדש רק במאה העשרים. "הקלאסיקה השלושים וחמש" אינה טקסט מוכר, אלא אם מדובר בפרק ממוספר מתוך אוסף קלאסיקות. במקרה הזה ישנם טקסטים דאואיסטים המכילים מספור דומה כיום, אך המספור יכול להיות רלוונטי לכל אוסף, כך שגם המקור הזה לא בהכרח מוכר. "קלאסיקת הכוכב הראשוני" מצויה כחלק מאוספים דאואיסטים, אך נראה שמדובר בטקסט אחר, כי הטקסט המוכר לא מתייחס לנושא המוזכר כאן (מלבד שורה אחת בטקסט של קמע).
35 זהו אזכור נוסף של גה חונג, וגם הפעם היצירות אינן מוכרות: "ההתעברות אשר בנסיקה במערב" מתייחסת ליציאתו של לאו דזה במעבר ההרים, אך אין כיום יצירה בשם זה. ייתכן שהכוונה פשוט לאזכור בתוך אחת מיצירותיו של גה את הולדת תורת הדאו כפי שמתוארת ב"קלאסיקת הנסיקה במערב" (אשר אכן מוזכרת בכתביו וקיימת גם כיום). "הגורל הבא" יכול להיות מתורגם גם "לשוב ולדווח", אך נראה שהכוונה אכן לגורל. "ציר הג'ייד" הוא אחד השמות לדובה הגדולה. על בסיס הצלבת מקורות יש שטוענים כי מדובר בשגיאה בה נכתב הסימן 機 במקום 札, במקרה כזה שם הספר יהיה "מסמך הג'ייד של מסתור הפנינה". "דף הזהב" (金篇) נכתב בערך 形體 ב"מקראות הקיסריות של עידן טאיפינג" כ 金篇

גבותיו יפות. מצחו רחב ואזניו ארוכות. עיניו גדולות שיניו מרווחות. פיו מרובע ושפתיו עבות. במצחו היו שלושה חמישיות של קוי הבנה, ועצם השמש³⁶ נתלתה כירח. עצם האף היתה פשוטה כשני עמודים³⁷, ובאזניו היו שלושה פתחים. רגליו פסעו שתיים וחמש³⁸, וידיו החזיקו עשרה סימנים³⁹. בתקופתו של המלך ון מג'ואו שימש ההיסטוריון שומר הגנזך, ובהגיע זמנו של המלך וו שימש ההיסטוריון אשר תחת העמוד⁴⁰. פשוטי העם של התקופה ראו את גילו המופלג ולפיכך כינו אותו לְאו דְזֶה⁴¹.

אדם אשר נפקד עליו, ויש לו חזיון אלוהי, הצ'י אשר מוענק לו אינו דומה לזה של שאר האדם ומתאים לאדון דאו, ולפיכך הוא יכול לסייע להרגיע את אלי השמיים ולו יישמעו קהל בני האלמוות. מכאן יצר את שיטות המעבר בעולם, תשע האבקות ושמונת המחצבים⁴², יין הזהב ונוזל הזהב⁴³, ולאחריהם השאיר את האפל והבהיר וההתמקדות באחד⁴⁴. הוא הרבה באלים ונבר בארכיונים, תיעל את הצ'י והתיך צורתו⁴⁵, הפיג אסונות ונמנע מרע, שלט בשדים וטיפח טבעו, נמנע מדגנים והתמיר תמורות. תיעב נצחון ולימד משליו, והשתמש בדרכי הכפפת השדים והמפלצות. כל תשע מאות ושלושים המגילות, ושבעים מגילות ספרי קמיעות, כולם רשומים בדפים של מה שמקורו בְּלוֹאוּ דְזֶה. ויש להם תוכן עניינים. מה שאינו נמנה שם הם תוספות שיצרו בעצמם אנשי דאו, ושאינם ספרות אמת. לְאוֹ דְזֶה היה שקט ואדיש וללא רציה, ועיקר עניינו היה בחיים ארוכים. לכן על אף שחי זמן רב תחת שושלת ג'ואו, לא השתנו משרתו ומעמדו, כי רצה "לעמעם את האור, להיות אחד עם האבק"⁴⁶. ועם פנימיותו בטבעיותה, השלים את הדאו והלך, כי אדם בן אלמוות היה.

קונפוציוס היה תמיד הולך לשאול [אותו] על הטקסים. ראשית שלח את דְזֶה גוֹנְג לבקרו. משהגיע דְזֶה גוֹנְג אמר לו לְאוֹ דְזֶה: "המורה שלך הקרוי צ'יו, אם ישהה עמי שלוש שנים, רק אז ניתן יהיה ללמד אותו."⁴⁷

36 "קורת זהב" וייתכן ש"הקלאסיקה הפנימית" הוא שם ספר נפרד.
37 העצם הקדמית של המצח, שצורת שמש שלה נחשבה כמעידה על אדם דגול.
38 יש מי שמפרשים זאת כשני אפים.
39 רבים הפירושים ל"שתיים וחמש", יש שמתרגמים זאת כצעדים גדולים במיוחד, יש מי שמתרגם כאילו היו על כפות רגליו קוים בצורת הסימן 五 ("חמש"). תיתכן גם משמעות ידועה בה ה"שתיים" הם השמיים והארץ, והחמש הן חמש הדרכים (ידועות במערב כ"חמשת האלמנטים"), בכך למעשה המשמעות היא שרגליו פסעו בכל אשר בעולם.
39 נראה שהכוונה לעשרה סימנים על הידיים המעידים על האיש כקדוש דאו, או על סימן צלב, אשר הוא הסימן למספר "עשר בסינית. מצד שני, לא מן הנמנע כי הכוונה לעשר מטבעות ("סימן" שימש למניית מטבעות, כיוון שעל כל אחת מהן היה מוטבע סימן), שאז הדבר יכול להעיד על הכסף המועט שהחזיק ברשותו- כזה שמספיק לקניית כמות מזון בסיסית (לפחות כך נתפסה כמות זו בסביבות שנת אלף לספירה).
40 היסטוריון אשר שירת בין עמודי היכל המלוכה. משרה שמאוחר יותר הפכה לצנזור הקיסרי.
41 מילולית "החכם הזקן".
42 תשע האבקות הן תוצרים מן האלכימיה הדאואיסטית, כגון אבקות זהב ואבקות צינובר, שצריכתן נחשבת מאריכת חיים ואף מעניקה חיי אלמוות. כל התשע מפורטות בפרקים הפנימיים בספר "בְּאוּ פוּ דְזֶה" בפרק על אבקות זהב (金丹). שמונת המחצבים המשמשים באלכימיה הדאואיסטית, כגון ריאולגר וגופרית, מוזכרים עוד בגוֹנְאוּ דְזֶה, ומפורטים בספרו של צ'ן שיינג'י (陈显微) "ניתוח סימני התמורות של ג'ואו לזיקה של השלושה".
43 ייתכן שהכוונה לנוזלים על בסיס זהב וחומרים זהובים ששימשו באלכימיה הדאואיסטית, אך ייתכן גם שיש כאן התייחסות לשיטות עתיקות מן "האלכימיה הפנימית", שנגעו לרוק הנוצר בפה במקרים מסויימים, ושהאמינו שמקורו בכליות. מאחר שעל פי תורת חמשת האלמנטים הזהב מוליד את המים, הרי שמקור הרוק נחשב זהב. אותו רוק "מוזהב" נחשב מתוק ומועיל לגוף ופותחו טכניקות לבליעתו בצורה שתוציא ממנו את המיטב.
44 "האפל והבהיר" או "טכניקות שבתוככי החדר" הן טכניקות דאואיסטיות לקיום יחסים בין גבר לאשה, ומוזכרות גם הן ב"בְּאוּ פוּ דְזֶה". ההתמקדות באחד היא טכניקה דאואיסטית להתחברות עם האלים, ומוזכרת עוד בג'וֹאֶנְג דְזֶה (בפרק 11 "לקיים ולהניח").
45 התכת הצורה היא התפרקות וחזרה לצורה, כפי שמוסבר במגילה 58 "בנות אלמוות" בערך "הגברת וי". הביטוי בדרך כלל מתייחס לשיוויי הצורה ההדרגתיים של הירח.
46 "לעמעם את האור" במובן מעעום כשרונו. זהו ציטוט מספר הדרך והסגולה, ראה "ספר הדאו" פרק 4, בתרגום דן דאור ויואב אריאל.
47 צ'יו הוא שם המשפחה של קונפוציוס. הסיפור הזה אינו מוכר ממקורות אחרים.

לאחר שביקר קונפוציוס את לָאו דָּזְה, אמר לָאו דָּזְה: "הסוחר הטוב מסתיר [את עושרו] והריהו כלא היה, איש המעלה בסגולתו הנשגבת הריהו כטיפש. היפטר מן ההירות ומן ההשתוקקויות הרבות והשאירות התאוותניות. הן אינן מיטיבות עם החכם."⁴⁸

קונפוציוס קרא ספר, לָאו דָּזְה הביט בו ושאל: "איזה ספר זה?" וקונפוציוס [ענה: "הקלאסיקה של התמורות. גם קדושים קוראים בו."

אמר לָאו דָּזְה: "אולי קדושים קוראים בו, אבל למה אתה קורא בו? על אילו עקרונות הוא מדבר?"

השיב קונפוציוס: "על עקרונות המוסר והצדק."

אמר לָאו דָּזְה: "כשהיתושים עוקצים את העור, לא ניתן לישון כל הערב. [וגם] המוסר והצדק הללו מעציבים וזורעים בלבול בלב האדם. ואין בלבול גדול מהם. האנפה אינה לבנה בזכות אמבט מדי יום. העורב אינו שחור בזכות צביעה מדי יום, השמיים גבוהים מעצמם, האדמה כבדה מעצמה, השמש והירח מאירים מעצמם. תכונתם המובהקת של הכוכבים היא שהם מסודרים במערכים. של העשבים והעצים – שהם נטועים. אם גם אתה, אדוני, תלך ותטפח את הדרך, הדבר יעזור לך להגיע. וכי מה יש לעשות עם המוסר והצדק? [הרי זה] כמי שמכה על תוף על מנת למצוא את כבשתו האובדת. וכך, אדוני, אתה מסכסך את טבע האדם."⁴⁹

לָאו דָּזְה שאל את קונפוציוס: "השגת כבר את הדרך?" ענה קונפוציוס: "חיפשתי עשרים ושבע שנים. אך לא השגתי אותה."

אמר לָאו דָּזְה: "אילו אפשר היה להציג את הדרך לאנשים, אין איש שלא היה מציג אותו בפני שליטו. אילו אפשר היה להציע את הדרך לאנשים, אין איש שלא היה מציע אותו להוריו. אילו אפשר היה לספר על הדרך לאנשים, אין איש שלא היה מספר עליו לאחיו. אילו אפשר היה למסור את הדרך לאנשים, אין איש שלא היה נותן אותו לבניו. אבל אי אפשר, ומסיבה יחידה: אם אין בפנים מה שיקבל אותו, הדרך לא תוכל לשכון שם."⁵⁰

אמר קונפוציוס: "אני הוגה ב'שירים' ב'היסטוריה' ב'טקסים' ב'מוזיקה' ב'תמורות' וב'אביבים והסתוים'⁵¹. דיברתי על דרכם של המלכים הקדומים, הבהרתי את דרכם של הדוכסים מג'ואו ומ'שאו. מיציתי את העניין עם יותר משבעים שליטים, אך ללא הועיל. אכן גדולים הקשיים של מי שמנסה לשכנע!" ולָאו דָּזְה השיב: "ששת האומנויות הללו, הן העקבות השחוקים של המלכים הקודמים, הן לא מי ששחק את העקבות! מה שאתה מטפח היום, כולו נובע מעקבות שחוקים. עקבות הם מה שהנעל משאירה, וכמה שונים העקבות ממנה!" קונפוציוס חזר לביתו ושלושה ימים לא פצה את פיו. דָּזְה גונג תהה ושאל אותו על כך. השיב קונפוציוס: "כאשר אני רואה אדם שמחשבתו כציפור מעופפת, אני מכוון את מחשבתי לירות בו כחץ מקשת, ומעולם לא קצרה ידי מלעלות עליו. כשאני רואה אדם שמחשבתו כאייל,

48 הקטע מוכר גם מ"רשומות ההיסטוריון" בתחילת הביוגרפיה של לָאו דָּזְה, ומן ה"צ'או פו דָּזְה" בפרק 塞難 שם הוא מופיע כחלק מתשובה על השאלה מדוע לא למד קונפוציוס מ'לָאו דָּזְה. החלק הראשון של הציטוט מופיע גם ב"קלאסיקה הטקסים של דָּאי הזקן" אך שם הנוסח הוא "הסוחר הטוב מסתיר [את עושרו] והריהו כלא היה, איש המעלה בלימודו הנשגב הריהו כאין."

49 נראה כי הסיפור על השיחה בין קונפוציוס הקורא בספר לבין לָאו דָּזְה הוא למעשה פסיפס קטעים מתוך ה"ג'ואנג דזה". הטקסט מקביל, עם שינויים קלים, תוספות והשמטות, לקטעים מהפרק "דרך השמיים" חלק 13.5, מהפרק "סיבובי השמיים" חלק 14.6 ומהפרק "טיין דזה-פאנג" חלק 21.4. בהתאם מתבסס התרגום על הקטעים המקבילים בתרגומו של דן דאור, ומשנה אותם היכן שהטקסטים אינם זהים.

50 סיפור זה הוא גירסה כמעט זהה ל"ג'ואנג דזה" בפרק "סיבובי השמיים" קטע 14.5, כאשר ההבדל המשמעותי היחיד הוא שבג'ואנג דזה קונפוציוס מחפש כבר חמישים ואחת שנים. בהתאם מתבסס התרגום על הקטעים המקבילים בתרגומו של דן דאור, ומשנה אותם היכן שהטקסטים אינם זהים.

51 אלו כל הקלאסיקות העתיקות הנעצות על ידי הקונפוציאנים.

אני מכוון את מחשבתי להיות ככלב ציד ורודף אחריו, ומעולם לא קצרה ידי מלנשוך אותו ולעצור אותו. לאנשים שמחשבתם כדגי המעמקים, אני מכוון את מחשבתי להיות כמיתר וקרב, ומשליך אותה, ומעולם לא קצרה ידי מלדוג ולשלוט בהם. עד שפגשתי דרקון, רוכב על הערפילים ומטייל בטוהר הגדול, ולא יכולתי לרדוף אחריו. היום ראיתי את לָאו דְּזֵה, והוא כמו דרקון! לפיכך נפער פי מבלי שאוכל לסוגרו, לשוני נשמטה מבלי שאוכל לאספה, ונשמתי פרוחה ולא ידעתי מקומה.⁵²

יָאֲנָג דְּזֵה פָּגַשׁ בְּלָאו דְּזֵה. אָמַר [לו] לָאו דְּזֵה: "הסימנים על הנמרים, וזריזותם של הקופים, הם הסיבה שהם ניצודים."⁵³

אָמַר יָאֲנָג דְּזֵה: "אני מעז לשאול על ממשלו של המלך הנאור"

אָמַר [לו] לָאו דְּזֵה: "בממשלו של מלך נאור, פועלו מכסה את העולם ועושה פעולתו. וזה לא בא ממנו. השפעתו מכסה את כל היצורים, אבל האנשים לא תלויים בו. יש לו סגולה אך איש אינו קורא בשמו. הוא ממוקם במה שאין לו חקר ומשוטט הוא במה שאין בו יש."⁵⁴

לָאו דְּזֵה הִתְכוּוֹן לִלְכֵת וּלְצִאָת מִמְעַרְב בְּמַעְבַר הַהַרִים, וְאִז לְעֹלֹת בְּהַרִי קוֹנְלוֹן. מִפְּקַד מַעְבַר הַהַרִים יִין שִׁי נִיחַשׁ בְּמַזְג הָאוּיִר וְהַבִּין כִּי אָדָם אֱלוֹהֵי הַגֵּיעַ, וּלְפִיכֵךְ נִיקָה אֶת הַדֶּרֶךְ לְאוֹרֵךְ אַרְבַּעִים לֵי. כִּשְׂרָאָה אֶת לָאו דְּזֵה יָדַע כִּי בּוּ מְדוּבֵר. בְּכָל הַתְּקוּפָה בַּהּ הִיָּה לָאו דְּזֵה בְּסִין לֹא לִימַד. אֲךָ יָדַע כִּי עַל פִּי גוֹרְלוֹ רָאוּ שִׁי לְקַבֵּל אֶת הַדֶּרֶךְ, וּלְכֵן עָצַר בְּמַעְבַר הַהַרִים.

לְלָאו דְּזֵה הִיָּה אָדָם הַסְמוּךְ עַל שׁוֹלְחָנוֹ וְשִׁמוֹ שׁ'וֹ גִ'יָּה אֲשֶׁר בְּצַעֲרֹתוֹ נִשְׁכַּר עַל יְדֵי לָאו דְּזֵה. הוֹסַכְסָם כִּי מִדֵּי יוֹם הִיָּה שְׁכָרוֹ מֵאֵה מְטַבְעוֹת, וְחִשְׁבוֹן הַחֹב לְגִ'יָּה הַגֵּיעַ לְשִׁבְעַ מַלְיוֹן וּמֵאֵתִיִּים אֶלֶף מְטַבְעוֹת. גִ'יָּה רָאָה כִּי לָאו דְּזֵה פוֹנָה לְנִדּוּד בְּדֶרֶךְ הַיּוֹצֵאת מִמְעַבַר הַהַרִים וּדְרַשׁ אֶת חוּבוֹ. אֲךָ מִשְׁלָא הַצְּלִיחַ לְקַבְּלוֹ, הַגֵּישׁ אֶת תְּבִיעָה, וּפְנָה אֶל מִפְּקַד מַעְבַר הַהַרִים לְדוּוּחַ עַל לָאו דְּזֵה. עִם מִינוּיֹ לִיִּיצַג אֶת גִ'יָּה בְּדִין לֹא יָדַע מִפְּקַד מַעְבַר הַהַרִים כִּי כִּבֵּר מֵעַל מֵאֵתִיִּים שְׁנַיִם מִשְׁמַשׁ גִ'יָּה אֶת לָאו דְּזֵה, וְהִתְכוּוֹן רַק שֶׁגִ'יָּה יִקְבַּל אֶת הַסְּכּוֹם הַמִּגִּיעַ לוֹ, אֲשֶׁר יִאֲפָשֶׁר לוֹ לְתַת אֶת תּוֹ לְגִ'יָּה לְאִשָּׁה. כֹּאֲשֶׁר רָאָה גִ'יָּה אֶת יוֹפִיָּה שֶׁל הָאִשָּׁה, שָׁמַח בָּהּ מְאוֹד, וּלְכֵן הֶעֱבִיר אֶת הַתְּבִיעָה לְיָדוֹ שֶׁל יִין שִׁי. כִּשְׁקִיבֵל אֶת הַתְּבִיעָה נִחְרַד, וּנְפָגַשׁ עִם לָאו דְּזֵה.

שָׁאַל לָאו דְּזֵה אֶת גִ'יָּה: "מִזְמַן הֵייתָ אִמּוֹר לְמוֹת. כִּשְׁשִׁכְרְתִי אוֹתְךָ שִׁירְתִּי בְּמִשְׁרָה נְמוּכָה וּבֵיתִי הִיָּה עֵנִי, וְלֹא הָיוּ בּוֹ מִשְׁרָתִים. וּלְפִיכֵךְ נִתְתִּי לְךָ אֶת "קְמִיעַ חַיִּי הַטוֹהֵר שֶׁל הָאוֹפֵל הַגְּדוֹל", וְכֵךְ הִגַּעַת לְיוֹם הַזֶּה. מְדוּעַ תִּלֵּין עֲלֵי? אִמְרָתִי לְךָ שְׁכֹאֲשֶׁר נִגִּיהַ לְפִרְתִּיָּה אֲכַן אֲשִׁיב לְךָ בְּזֵהב אֶת הַחֹב הַמִּגִּיעַ לְךָ. מְדוּעַ אֵינְךָ יוֹכֵל לְנַהוֹג בְּאִיפּוֹק?" אִז גָּרַם לְגִ'יָּה לְפִתּוּחַ אֶת פִּיֹ לְכִיוּן הַקְּרַקַע, וְקְמִיעַ הָאֵמֶת שֶׁל הָאוֹפֵל הַגְּדוֹל יִצֵּא וְנִשְׁמַט מִמֶּנּוּ, אוֹתִיוֹת הַכְּתָב הָאֲדוּם הָיוּ כְּמוֹ חֲדָשׁוֹת, וְגִ'יָּה הִיָּה לְעִרִימַת עֲצֻמוֹת יְבִשׁוֹת. שִׁי יָדַע כִּי לָאו דְּזֵה הוּא אָדָם אֱלוֹהֵי, וְיִכּוֹל לְהִשִּׁיב אֶת גִ'יָּה לְחַיִּים, וּלְפִיכֵךְ הִשְׁתַּחֲוּוּהָ אֲפִיִּים אֲרֻצָּה לְמַעַן גִ'יָּה, הַתְּחַנֵּן עַל חַיִּיו, וּבִיקֵשׁ לְהִשִּׁיב לוֹ אֶת כֶּסְפוֹ בְּעִבּוֹר לָאו דְּזֵה. לָאו דְּזֵה הִשְׁלִיךְ לְכִיוּנוֹ בַּחֲזָרָה

52 סיפור זה הוא שילוב של קטעים מ"ג'ואנג דזה" בפרק "סיבובי השמיים" קטעים 14.6 ו 14.7, עם גירסה מעובדת של דברי קונפוציוס על לָאו דְּזֵה מתוך הביוגרפיה של לָאו דְּזֵה ב"רשומות היסטוריות". בקטעים מ"ג'ואנג דזה" מתבסס התרגום על הקטעים המקבילים בתרגומו של דן דאור, ומשנה אותם היכן שהטקסטים אינם זהים.

53 הקטע כנראה נלקח מ"וֹן דְּזֵה" פרק 上德, או מ"חֹנוֹאֵן נָאן דְּזֵה" פרקים 說林訓, 詮言訓, 繆稱訓. (אם כי בנוסחם הנפוץ כיום את הקופים מגבילים), אך הוא מקביל גם לחלק מתוך קטע 7.4 ב"ג'ואנג דזה", בפרק "להשיב לקיסרים ומלכים". בקטעים מ"ג'ואנג דזה" מתבסס התרגום על הקטעים המקבילים בתרגומו של דן דאור, ומשנה אותם היכן שהטקסטים אינם זהים.

54 הקטע מתוך ה"ג'ואנג דזה", בפרק "להשיב לקיסרים ומלכים" קטע 7.4. בהתאם מתבסס התרגום על הקטעים המקבילים בתרגומו של דן דאור, ומשנה אותם היכן שהטקסטים אינם זהים.

את קמיע האופל, וג'יה שב לחיים⁵⁵. שי נתן לג'יה שני מליון מטבעות, עזב⁵⁶ אותו, וזה הלך. ובנוסף נהג [כלפי לְאו דְזֵה] בגינוני תלמיד, וכך לימד את שי את דרכי אריכות הימים.

שי גם ביקש ללמוד ממשליו. לְאו דְזֵה דיבר אליו חמשת אלפים מילים, וכשנפרד ממנו שי עשה אותן לספר ושמו "ספר הדרך והסגולה".

יין שי הלך בדרכו, ואף השיג אלמוות. הקיסרית האם דואו משושלת הָאן האמינה בדבריו של לְאו דְזֵה, בעוד הקיסר שְׂיָאוּ וְן וכל בני דואו קרובי משפחת המלוכה כולם לא הבינו ולא קראו, ומשקראו נהנו כולם מיתרונותיהם. לפיכך בתקופתם של וְן וג'ינג⁵⁷ שקטה ארץ, ומשפחת דואו שמרה על תהילתה וזכויותיה במשך שלושה דורות. גם מורה הנסיכים הגדול שְׁו גְּוָאֵנְג ובנו הבינו לעומקו את הרעיון וידעו את הצדק שבעזיבה כאשר נשלמת המלאכה. ובאותו יום עזבו את הארמון ושבנו למקומם בעודם נוטשים את הזהב, המלבושים והכיבודים, ושומרים על טוהרם האצילי⁵⁸. כל הנוזרים גם הם מקבלים את תורתו של לְאו דְזֵה, מבחוץ הם ממעיטים בפאר והדר, ומבפנים שומרים על בריאות ואורך ימים, ואינם נתקלים בקשיים בעידי תהפוכות. ההתפשטות הזו של אשר התגבר זורם מאותה נביעה, הלא סדר העולם היא, אות ומופת לריבוא דורות! לכן כל חסידיו של גְּוָאֵנְג גְּוָאוּ⁵⁹ רואים בלְאו דְזֵה אביהם [הרוחני].

מתוך: "הגדות על בני אלמוות אלוהיים"⁶⁰

55 על פי "המקראות הקיסריות של עידן טאיפינג", בערך 錢下, מקור הסיפור הוא ב"ביוגרפיה הפנימית של מפקד מעבר ההרים", טקסט המוזכר לראשונה בקטלוגים של שושלת סווי. הסיפור אכן מופיע בפירוט בגירסה שהגיעה דרך הקאנון הדאואיסטי, אך שם דווקא האישה היפה אותה הוא רוצה לשאת לאשה מדיחה אותו להתלונן בנוגע לחוב. מעניין לציין כי ההופעה הקדומה ביותר של השם "ש'ו ג'יה" היא ברשומות ההיסטוריון בפרק 齊悼惠王世家, שם מדובר בסריס או יועץ בשירות הקיסרית וְאֵנְג גְּוָאֵנְג בתחילת תקופת שושלת האן, ללא כל קשר ללְאו דְזֵה או לדאואיזם. אולם החותנת של אותה קיסרית, הקיסרית האם דואו, דווקא ידועה בזכות היותה דאואיסטית אדוקה ונלהבת אשר בהשפעתה אף הכיר בנה הקיסר גְּוָאֵנְג ב"ספר הדרך והסגולה" כקלאסיקה, ודמותה היתה משמעותית עד כדי כך שהיא אף מוזכרת בסוף הערך שלפנינו. כך שיתכן קשר כלשהו בין שתי הדמויות הנושאות בשם ש'ו ג'יה, אם כי הסיכוי לקשר כזה אינו בהכרח גבוה, מאחר שהשם מופיע גם במקומות נוספים בהיסטוריה של סין.

56 נראה שמשמש כאן בטעות הסימן 遺 "להשאיר" במקום 遣 "לשלח" שנמצא בגירסה מקבילה ב"מקראות הקיסריות של עידן טאיפינג", בערך 錢下.

57 הקיסר גְּוָאֵנְג היה בנו של הקיסר וְן. תקופת השלטון של שניהם אכן נחשבת תור זהב בסין.
58 אלו היו מורים בתקופה מאוחרת יותר בשושלת האן, ופרישתם המתוארת כאן מתועדת גם ב"רשומות האן" במגילה השנייה של החלק 孝宣皇帝紀 (פרק 28).

59 זהו שמו של גְּוָאֵנְג דְזֵה, אשר ספרו חולק כל כך הרבה מן הסיפורים המצויים כאן.

60 נראה שמדובר בפרק על לְאו דְזֵה ב"הגדות על בני אלמוות אלוהיים" מאת גְּוָאֵנְג. פרק אשר לא שרד לימינו. קטעים דומים המופיעים ב"מקראות הקיסריות של עידן טאיפינג" מצטטים מתוך אותו פרק אבוד.

הדוכס מו

הדוכס מו נקרא גם המלך האב מן המזרח⁶¹, וגם המושל מלך המזרח⁶². הן [הוא] רוח הראשית של שמש האביב, וראשיתם של הדברים כולם. בחבשו את כתר שלושת הפנים⁶³, ובלבושו את מלבושי העננים של תשעת הצבעים⁶⁴, הוא נקרא גם האדון קיסר הג'ייד. הוא שוכן בתוככי משכן העננים, ענן סגול מכסה עליו, וענני טורקזי הם חומות לעירו. [שם] ילדי אלמוות ניצבים לשרתו, ונשות ג'ייד מפזרת ריח בושם. פקידי אלמוות אמת נפלאים, מליוני מיליונים לאין מספר, לכל אחד מהם תפקידו, וכולם סרים לפקודותיו ומלווים אותו בהערצה לשליט. כי כל איש ואישה שמשגיגים את הדאו, זהו המקום אליו יסופחו ושם נרשם שם.

בימי קדם בתחילת תקופת הָאן, ילדים קטנים שרו על אם הדרך: "בחצאית טורקזי בשערי שמיים התקדמו, שאו ברכה לאם הזהב והשתחוו לדוכס מו." בני התקופה כולם לא הכירו [את העניין]. ורק ג'אנג דְּזֶה-פְּאָנג הכיר⁶⁵. ולפיכך שב והשתחוה באמרו: "הרי אלו ילדי הג'ייד של המושל מלך המזרח. ומדברים הם על בני העם אשר נסקו לאלמוות, וכולם נושאים שם ברכה לאם הזהב ומשתחווים לדוכס מו."

יש שמספרים כי הוא גר בקנים⁶⁶ הגדולים בפאתי המזרח. במרכזם יש הר וחדר עשוי ג'ייד ירוק המתפרש למספר לִי. בני אלמוות אמת המפליאים להגיש מנחות באים מדי פעם לערוך ביקור. ותשע הנשמות⁶⁷ ואם הזהב בכל שנה שבים ויוצאים במסע אל ארמונו⁶⁸. יחדיו יבחנו את רמתם, הישגיהם והליכותיהם של בני ובנות אלמוות האמת, אשר על בסיסם יעלו או יפילו אותם. וירכזו את רשומות דרכיהם. ראשית יציגו להתחלה הראשונה, אז יפרשו בשחר הג'ייד, ובזאת יסורו לפקודותיו של האדון הזקן⁶⁹. גורלות השמיים והארץ⁷⁰, התחלפות היין והיאנג, אשר יתמזל מזלו ואשר יאבד, תשיעיית היאנג והמאה ושש⁷¹, בחירה בטוב והסרת הרע, הכל גובע משם.

61 לא ידוע על סיבה מיוחדת לשם "מו" שמשמעותו "עץ". לפיכך לא מן הנמנע שמדובר פשוט בערבוב גרפי בין הסימנים 東 "מזרח" ו 木 "עץ".

62 "המושל" ו"הדוכס" הם שני פירושים לאותה מילה המגדירה אישיות ציבורית באשר היא, מ"אדון" ועד "קיסר".

63 בהקשר הדאואיסטי אליו מוביל הביטוי "קיסר הג'ייד" שמוזכר בהמשך, נראה שמדובר בשלושת הגורמים הראשיים בתורה הדאואיסטית: שמיים בני אדם ואדמה.

64 הביטוי משמש גם לבטא "שלל צבעים".

65 הסיפור אכן מופיע בערך על ג'אנג דְּזֶה-פְּאָנג, במגילה ו', בני אלמוות חלק 6.

66 הסימן 蘆 "קנים" שימש גם גירסה קדומה לסימן 荒 "ישימון". כך שניתן לומר גם שהדוכס גר ב"ישימון הגדול שבפאתי מזרח".

67 "תשע הנשמות" יכולות להתייחס לשוכני תשעת הרקיעים, ולעיתים אף ייצוג לתשעת הרקיעים עצמם. או לחילופין לשמות תשעה אלים, אשר יש שרואים בהם אלים השולטים על איבריו הפנימיים של האדם (ראה פרשנות בספר 九天應元雷聲 普化天尊玉樞寶經集注).

68 ישנן גרסאות בהן הסימן הוא 丹 "אדום, צינור" במקום 母 "אם". בכך מתקבל במקום "אם הזהב" הביטוי "אדום וצהוב" או "צינור צהוב" המתייחס לגלולות אלמוות, והתרגום הופך ל"מדי פעם באים לערוך ביקור, ומדי שנה מסיעים לארמונו את גלולות האלמוות של תשעת הרקיעים".

69 "התחלה ראשונה", "שחר הג'ייד" ו"האדון הזקן" הם "שלושת הטהורים" – שלוש הישויות הבכירות בדאואיזם. איזכורם מתאים לכתר שלושת הפנים של הדוכס מו, שכן הם מייצגים את שלושת הפנים, ולאזכורו כקיסר הג'ייד, ששלושת הטהורים בכירים ממנו. כך שהפעולות המוצגות כנראה מבוצעות בידי הדוכס מו עצמו כלפי שלושת הטהורים.

70 בטקסט משמשים הסימנים 劫 歷 שניתן לתרגם כ"מהלך האסונות" או "אסונות ותהפוכות", אך נראה שמדובר למעשה בגירסה גרפית לסימנים 劫 曆, צירוף שמשמעותו "גורל". במקרה של הסימן הראשון מדובר על זהות היסטורית מוכרת בין הגרסאות הגרפיות, לגבי הסימן השני, שתי הצורות מפושטות לפעמים לאותו סימן, כך שגם במקרה שלו אין הבדל גדול בתפיסתם של שני הסימנים.

71 זוהי התייחסות כללית לאסונות טבע. מקורה בתיאוריה בספר הָאן על בסיס הקלאסיקה של השינויים, על פיה כל 4617 שנים מתחילות בתקופה של 106 שנים בהן יש תשע שנות בצורת או אסונות, שהם תשיעיית היאנג. בתפיסה הדאואיסטית הכינויים קיבלו משמעות מעט שונה, ו"המאה ושש" קיבל משמעות של אסונות הקשורים באדמה אל מול "תשיעיית היאנג" המתייחסת לאסונות בהקשר של השמיים, אך בכל גלגולי המשמעות נותרה הכוונה לאסונות טבע.

לעיתים, ביחד עם אשת ג'ייד, מקיימים שם זריקה לכד⁷². בכל זריקה, אחד זורק אלף ומאתיים⁷³. אם יש נועז⁷⁴ אשר מכניס [חץ] מבלי שיצא, מרעימים השמיים צחוקם. אם יש נועז אשר אינו מצליח לתפוס, השמיים לועגים לו⁷⁵. המלומדים תיעדו ופירטו זאת.

הכינוי "מלך" הוא כינוי המביע הוקרה כלפי מכובד, ואינו שם המשפחה שלו. גם התפיסה של האנשים את הכינויים "אבא מלך" ו"אמא מלכה" כשמות משפחה⁷⁶ הוא שגוי.

מתוך: "איסוף האבדות של הגדות בני האלמוות"⁷⁷

-
- 72 משחק עתיק במשתאות בסין, המהווה טקס כמו גם שעשועו: כל משתתף זורק בתורו חץ אל כד יין. מי שהכניס הכי פחות חצים חייב לשתות את היין.
- 73 בטקסט כתוב "שתים עשרה מאות", מן הסתם מתוך הכרה של המשחק המקורי בו היה נהוג לזרוק שניים עשר חצים. בגרסאות אחרות של הסיפור כתוב ממש "אלף ומאתיים".
- 74 "נועזים" הם אלו שהחץ שלהם נכנס וקפץ החוצה, והם תפסו אותו. על פי "שלל רשומות הבירה המערבית" זהו שדרוג אשר ביצעו בני בית ג'ו (郭) בימי שושלת האן על המשחק המסורתי. במשחק המסורתי היה צריך לקלוע לכד, במשחק המשודרג מי שתפס חץ שנכנס אך קפץ החוצה יכל להמשיך ולזרוק אותו פנימה. מי שתפס חץ קופץ והכניס אותו שוב קיבל ניקוד גבוה יותר ממי שפשוט הכניס את החץ, ונחשב "נועז". הסימן שמשמש בטקסט הוא למעשה הסימן ל"ינשוף", אך במילון קאנגְ'שי (בערך 驍) ניתן לראות ש 梟 "ינשוף" לעיתים משמש בטעות במקום 驍 "נועז", מאחר והקריאה שלהם זהה וישנו דמיון גרפי.
- 75 "השמיים" יכול להתייחס לקיסר, לכלל שוכני השמיים הנוכחים, או אפילו ממש לשמיים עצמם. במקרה האחרון משמש הסיפור מדרש לרעמים וברקים, המוצגים כקול צחוקם של השמיים והזהר הבוקע מפיהם.
- 76 זאת מאחר שהשם "נְאָנְג" – "מלך" הוא גם שם משפחה בסין, ולכן נראה שהיתה נטיה עממית לראות בדמויות הללו "אמא ואבא נְאָנְג".
- 77 הספר אבד כבר, והגירסה הקיימת היא שחזורב ב 5 מגילות מתוך ציטוטים (וביניהם הטקסט שלפנינו). זאת בעוד שעל פי הספר "מהלך התייעוד" המקור הכיל 40 מגילות. קטע דומה אך הרבה יותר מקוצר מתועד במקורות שונים גם מתוך "הקלאסיקה של האלים והפלאות", אך בגירסה הקיימת כיום הקטע חסר.

גוֹאֲנַנְצֵ'נְג דְּזֵה היה איש בן אלמוות קדום. הוא גר בהר קוֹנְגְטוֹנְג, בתוך חדר מאבן, והקיסר הצהוב שמע [עליו] והגיע לשם.

שאל [הקיסר הצהוב]: "אני מעז לשאול על עיקרי הדרך."

ענה גוֹאֲנַנְצֵ'נְג דְּזֵה: "בשלטונך בעולם, הציפורים עפות לפני שהגיעה העונה, והשיחים והעצים משירים עליהם עוד לפני שהצהיבו. איך תצליח לדיבורים על הדרך העליון?"

הקיסר הצהוב יצא כלעומת שבא וחי שלושה חודשים באפס מעשה, ולאחר מכן יצא לפגוש אותו, והתקדם אליו על ברכיו. הוא השתחוה פעמיים ואז ביקש לשאול על דרך המשילה על הגוף.

גוֹאֲנַנְצֵ'נְג דְּזֵה ענה: "לשד הדרך העליון, עמוק-עמוק, אפל-אפל; מבלי להביט, מבלי להקשיב, חבק את האלוהי ותידום, והגוף יתקן מעצמו. תמיד נקי, תמיד טהור, אל תלאה את גופך, אל תטלטל את לשדך, ואז תוכל להאריך ימים. היזהר במה שבתוכך, חסום את מה שמחוץ לך, הידיעה המרובה בעוכריך. אני מתמקד באחד ומצוי בהרמוניה, לכן] הגעתי לגיל] אלף ומאתיים שנים, והגוף עדיין לא נמק. מי שיקבל את דרכי יהיה קיסר ממעל, ומי שיאבד את דרכי יהיה עפר מתחת. אפרד ממך ואבוא בשערי מה שאין למצותו, אטייל במרחבים שאין להם גבול. עם השמש והירח אנחנו שלושה מאורות, קבוע עם השמים והארץ. כל בני האדם ימותו, ואני לבדי אתקיים."

מתוך: "הגדות על בני אלמוות אלוהיים"⁷⁹

78 מילולית "חכם ההגשמה הנרחבת". מתבודד דאואיסט המשווה לתקופת הקיסר הצהוב. הפגישות בהן לימד את הקיסר הצהוב מתוארות בג'ואנג דזה, הספרים החיצוניים, פרק 11 "לקיים ולהניח", חלק 11.3. הטקסט כאן הוא גירסה של אותם דברים, ולפיכך מבוסס על הקטע המקביל בתרגומו של דן דאור.

79 הקטע קיים במגילה א' של "הגדות על בני אלמוות אלוהיים" שהגיע לימינו, עם מעט שינויי נוסח.

חֲוֹאֲנָג אֵן⁸⁰

חֲוֹאֲנָג אֵן היה איש מחוז דָּאֵי. כששירת במחוז דָּאֵי אמרו כי הוא נחות ובזוי, ולא יצלח לָגוֹר בין אנשים, והוא אחז בשוט⁸¹. בהניחו את הענף⁸² קרא ספרים, ואת רשימותיו צייר על האדמה. ערב אחד נקוו באדמה מים. בני התקופה אמרו כי אֵן חרשן בלשונו⁸³. כאשר נדמה כבן יותר משמונים, היתה ראייתו חזקה כשל ילד. לעיתים קרובות צרך צינובר, את גופו שמר כולו עירום⁸⁴, [ואפילו] בחורף לא התלבש. הוא ישב על צב אשר אורכו שלוש אמות. כאשר שאלו בני התקופה בן כמה הצב, השיב: "פעם כשפָּוֶשִׁי⁸⁵ החל לעשות רשתות⁸⁶, השיג את הצב הזה ונתן לי אותו. וכבר אז היה השריון של הצב הזה שטוח. הזוחל הזה מפחד מזהרם של השמש והירח, ורק פעם באלפיים שנה הוא מוציא את ראשו. במהלך חיי הוציא הזוחל הזה את ראשו כבר חמש פעמים." וכשהלך נשא את הצב ומיהר לצעוד. בני התקופה אמרו כי אֵן בן עשרת אלפים שנים.

מתוך: "רשומות מעמקי המערה"⁸⁷

-
- 80 מילולית "השקט הצהוב".
81 "אחז בשוט", הכוונה שימש עגלון. הביטוי "אוחז בשוט" מציין ברבה פעמים עובדי כפיה במעמד נמוך, ולפיכך שירת כפי הנראה בעבודות כפיה במחוז אשר בו חי. מעניין לציין כי "אוחז בשוט" יכול לציין גם מורה, וייתכן שיש כאן משחק מילים.
82 "הענף" הוא השוט המשמש את העגלון.
83 "חרשן בלשונו" מציין משהו שמשקיע מאמץ רב בקריאת ספרים, או מורה מקצועי.
84 "עירום" ניתן לפרש גם כ"אדום". גם כאן ייתכן משחק מילים המתייחס לצבע הצינובר. הצינובר עצמו הוא מרכיב ידוע באלכימיה הדאואיסטית של שיקויי וגלולות האלמוות, וזו הסיבה להופעתו בטקסט.
85 פֹּוֶשִׁי היה הראשון ב"שלושת המלכים", והוא העתיק בשליטים הידועים מן ההיסטוריה הסינית המסורתית, בתקופות בהן מיתולוגיה והיסטוריה משמשים בעירבוביה ולא ניתן להבדיל בין אל שקיבל דימוי אנושי לדמות היסטורית שקיבלה גוון אלוהי. הוא נחשב למי שהמציא את הרשתות, וכך חֲוֹאֲנָג אֵן טוען כאן כי הוא חי משחרר ההיסטוריה.
86 משמשת כאן הגרסה הנדירה 罽 לסימן "רשת".
87 הקטע מופיע גם בגרסה של "רשומות מעמקי המערה" שהגיעה לימינו, בסוף מגילה ב', בניסוח המשלב את זה הנמצא כאן לזה הנמצא בערך 龜 ב"מקראות הקיסריות של עידן טאיפינג". על פי המסופר ב"רשומות מעמקי המערה", הוא היה אחד השרים של הקיסר וו מְהָאן, והוא משתלב שם באחד הסיפורים הססגוניים על דוֹנְגְפֶאֶנְג שׁוּוּ.

מְנַג צ'י

מְנַג צ'י היה מתבודד מִצ'ינְגְהָה⁸⁸, וכנראה שהיה בן שבע מאות שנים. סיפוריו הגיעו להתרחשויות מתחילת שושלת ג'ואו והוא ידע אותם כאלו הם מתרחשים אל מול עיניו. צ'י שירת את הדוכס מג'ואו⁸⁹ כאשר העלה עולות על המזבח. צ'י שפסף בידו את רגליו של המלך צ'ינְג⁹⁰. הדוכס מג'ואו נתן לו לוחית ג'ייד, וצ'י תמיד הוקיר ונשא אותה⁹¹, ולעיתים קרובות מירק אותה בבגדיו. כאשר נותרה שביעית מעוביה⁹², נעשתה דקה עד כדי הישרות. מזונו הקבוע היה עלי קינמון⁹³, וכאשר שמע שהקיסר וו מהָאן אוהב בני אלמוות, לבש את בגדי העשב⁹⁴ ובא. והקיסר וו התייחס אליו בנדיבות. לאחר מכן לא נודע מקום הימצאו.

מתוך: "רשומות מעמקי המערה"⁹⁵

88 מילולית: "הנהר הצלול" או "נהר הטורקיז".
89 הדוכס מג'ואו היה דמות ידועה מאוד ונערצת במיוחד על קונפוציוס.
90 אחיינו של הדוכס מג'ואו, ומי שהדוכס מג'ואו שימש לו עוצר.
91 לוחית ג'ייד היוו סמל סטטוס וייצגו שלטון.
92 נעשתה דקה עקב המירוק הרב לאורך שנים כה רבות.
93 קינמון היה מרכיב מוכר באלכימיה הדאואיסטית של האלמוות.
94 בגדים קלועים מעשב אפיינו את פשוטי העם.
95 הקטע מופיע גם בגירסה של "רשומות מעמקי המערה" שהגיעה לימינו, באותו מיקום בו נמצא הקטע על תְּנַאֲנְג אָן מן הערך הקודם. גם הוא מוגדר שם אחד השרים של הקיסר וו מהָאן אשר משתלב באחד הסיפורים הססגוניים על דוֹנְגְפֶאֲנְג שְׁוּ. ראה בהערה בסוף הערך על תְּנַאֲנְג אָן.